

О.Є. Мазур

к.е.н., доц.

ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ РАМКИ УПРАВЛІНСЬКОГО АНАЛІЗУ

Як відомо, економічний аналіз у відповідь на поділ бухгалтерського обліку на управлінський та фінансовий облік – теж розділився на управлінський та фінансовий аналіз. На те, якими є кордони розділення, серед фахівців поки що немає узгодженої відповіді. Найбільш поширена точка зору полягає в тому, що критеріями розділення є характер інформації, тип користувачів результатами аналізу, а також часовий критерій.

Економічний аналіз оцінює поточну господарську діяльність та майново-фінансовий стан підприємства з метою виявлення невикористаних

резервів. В рамках економічного аналізу відбувається всебічне і детальне вивчення різних аспектів функціонування організації. Мета – впровадження оптимальних управлінських рішень, що відображають резерви, виявлені під час проведення аналізу, та шляхи використання цих резервів.

Фінансовий аналіз – це та частина економічного аналізу, яка досліджує лише фінансові аспекти функціонування підприємства задля ефективного управління фінансовими ресурсами. Основна мета фінансового аналізу – одержання незначної кількості ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства, його прибутків і збитків, змін в структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами і кредиторами. Позаяк фінансовий аналіз ґрунтується переважно на даних публічної бухгалтерської звітності, то він набуває характеру зовнішнього аналізу, тобто аналізу, що здійснюється за межами підприємства зовнішніми користувачами – зацікавленими контрагентами (кредиторами, інвесторами), власниками або державними органами. Ще однією особливістю фінансового аналізу є надання результатів вже виконаної роботи, тому він не орієнтується на майбутні прогнози.

На відміну від фінансового, управлінський аналіз проводиться на більш глибокому рівні, має можливість забезпечити збір будь-яких доступних відомостей про діяльність організації, включаючи неофіційні дані. Його завдання – дослідження *усіх* ресурсів підприємства в ув'язці з його можливостями, що складаються під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів, в тому числі зовнішніх. Аналітична інформація управлінського аналізу використовується виключно для внутрішнього управління і є комерційною таємницею. Тому до управлінського аналізу в широкому сенсі можна віднести всі аналітичні операції, пов'язані з вивченням показників, що виходять за рамки публічної фінансової звітності. Користувачами результатів управлінського аналізу є управлінські працівники підприємства, які ухвалюють на цій основі обґрунтовані рішення. Управлінський аналіз, на відміну від фінансового, охоплює також і прогнози на перспективу. За цією ознакою він відрізняється і від традиційного економічного аналізу, який спрямований дати оцінку минулому.

Очевидно, що в деяких аспектах диференціація аналізу на фінансовий та управлінський є дещо умовною. Наприклад, від управлінського аналізу аж ніяк не можна повністю відокремити фінансовий аналіз, навіть ту його частину, що призначена для зовнішніх користувачів. З іншого боку, окремі групи користувачів (керівництво і аудитори) при аналізі фінансової звітності для повноти інформації інколи залучають дані внутрішнього виробничого обліку. Відтак обидва види аналізу доповнюють один одного, взаємопов'язані між собою і забезпечують управлінську систему аналітичними даними про діяльність організації і очікувані параметри її розвитку (рис. 1).

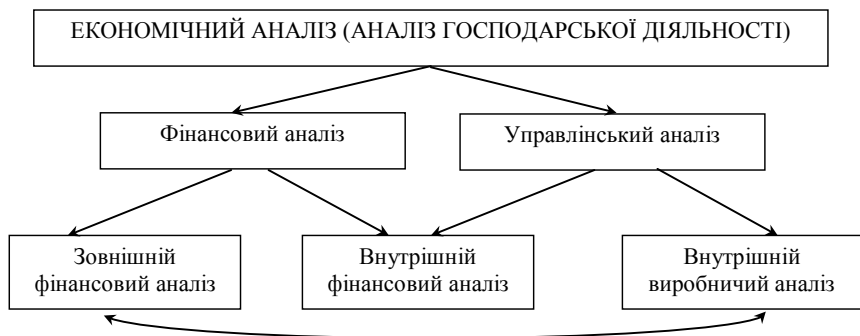

Рис. 1. Взаємозв'язок фінансового і управлінського аналізу

Отже, межі управлінського аналізу доволі розмиті, адже в широкому розумінні управлінський аналіз – це внутрішній аналіз діяльності підприємства з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. За такого означення, до відання управлінського аналізу потрапляє чималий спектр питань, зокрема: вивчення взаємозв'язку обсягу продажів, витрат і прибутку; аналіз рентабельності; прийняття рішення за товарним асортиментом; вибір політики ціноутворення; оцінка конкурентоспроможності продукції чи підприємства; аналіз ефективності використання ресурсів; аналіз структури собівартості продукції; ефективність капіталовкладень; аналіз техніко-організаційного рівня та інших умов виробництва та ін.

У світовій практиці управлінський аналіз розглядається як складова частина управлінського обліку, яка займається інформаційно-аналітичним забезпеченням керівництва підприємства. Але, на наш погляд, управлінський облік має лише поставляти інформацію, а управлінський аналіз повинен перетворювати її на придатну для прийняття рішення. Логічна обробка, вивчення причинно-наслідкових зв'язків, узагальнення фактів і їхня систематизація, вироблення пропозицій – все це методи радше аналізу, а не обліку. Водночас управлінський облік і управлінський аналіз разом становлять базу інформаційної підтримки менеджменту та покликані знижувати ризик прийняття рішень.

В цілому управлінський аналіз слід розглядати як сполучну ланку між обліком і менеджментом організації, об'єктом якої є минула, поточна і майбутня діяльність бізнесу, а інформаційною базою – дані, зібрані в системі управлінського обліку. Як «місток» між обліком і менеджментом, управлінський аналіз частково виконує їхні функції: надання необхідної аналітичної інформації (сервісна функція) і прийняття ефективних економічних рішень (керуюча функція).